

מתי החישבו היהודים בעיר וויטעבסק ומספרם בזמנים שונים עד היום הזה.

עד יד המאה השש עשרה לא נמצא זכר היהודים בכל כתבי בתי עקד הספרים שבעיר ואף כן בכתבי הפקודים; ~~1667/1668/1669/1670/1671/1672/1673/1674/1675/1676/1677/1678/1679/1680/1681/1682/1683/1684~~ אסגנס גם בכתבי הפקודים משנת 1648 ושנת 1667 לא נזכרו כלל יהודים; אך אז כבר היו יהודים בעיר וגם מקודם הרבה לזה. עוד בשנת 1606 בהשכנו המס שנכה יעווססאפי מ'יערעצקי מתעבירים את סהורתם דרך נבול עיר וויטעבסק כחוב לאמר: היהודי נערצין ספאליאנסקי הביא לעיר וויטעבסק שלש עלות הכשות (האפפון) מסקלם שלשים ככר (קאמיעני) וישלם דמי המס לפי החשבון, ועד השני כחוב בהשכונ מיום 23 יוני: היהודי מוויטעבסק החתה נערשאנאוורטש הביא לוויטעבסק מוויעליץ קאניה : עורות ארננה 400, עורות סוסים ופרות 2, דבש שניי ככר, כשות שלש אבנים וישלם

דמי המניע מסנו. גוף החשבון נמצא בבית עקד הספרים הכללי בוויילנא חתה מספר 68 והעתקתו נמצאה בבית עקד הכתבים בבית פקודה עיר וויטעבסק. בין אנשי וויטעבסק שגרו על ארמח הכהנים חתה פקודה ראש הכהנים הארכיבישוף ספאלאצק נמצא איש יהודי אחד בשם דובי. מס האנשים ומדת אדמתם שנפקדו ונסנו בשנת 1618 בעשירי לירה יאנואר נמצא בין כתבי המסמכים של בית המספס לדיני מסונות ודיני נפשות קשר 80 מספר 1872 ונדפס בכס"ע ידועות מפלד וויטעבסק" גליון 3 שנת 1864.

כחיתא דעיר, בו העיר המאה השש עשרה כבר היו יהודים בוויטעבסק, אך קשה לדעת אם נהשבו לתושבי גוף העיר, או שהם חתה חסות שרי החיל (וואיעווארי) מצאו לסו מקום בארמון. לפני היום בעיר שני ארסונות (זאסקי): הארמון העליון והארמון התחתון. בסקום הארמון העליון ומכאור יתנוסס עתה לחלפיות משנת 1880 בנין בית הניסנזיום הספאר, ובסקום נשמע קול תרועה מנאיהם וקול צעקה מנוצחים ישמעו עתה בנחת דברי תלמידי הכמסים, והחכמה חתן קולה כדרכי נעם ונחיצות שלום. גם במחצת השנייה להמאה השבע עשרה לא רבים היו מספר היהודים בוויטעבסק. על פי פקודה ראשי הקהל היה מספרם בשנת 1765, 346 ז. 221 נ.; בכתבי הסלון השייכים לקהל ווי-טעבסק 891 ז. 811 נ. ס"ח 1692 ז. ביתר 2259 נפש.

מסמפר הזה נראה, כי היה רוב מושבם בכפרים ולא בעיר. גוף הספפר נמצא בעקד הכללי של כתבים עתיקים בוויילנא נזם. 3639, מעת התאחדה רוסיה הלכנה לממלכת רוסיה נתרבה מספר היהודים באופן זה: בשנת 1784 היה מספר סוהרי היהודים ז. 176, ג. 198 ביתר 373 נפש. עירונים 549 ז. 837 ג. ביתר 1836. בעלי מלאכה לא נמצאו בקרבם כלל. הנרים בכפרים 308 ז. 344 ג. ס"ח 652, מספר כל גרי וויטעבסק והכפרים 2441, ובוויטעבסק לבדה 1759, לפי עקד מספר הכלל בעיר 2637 הוא 18, 2% מזה כי נשמע מספרם בכפרים ונכתבים בערים, אם כי לא היה עוד חק האוסר ליהודים ישיבת כפרים. גוף הספפר הכללי שבו נפרט גם מספר היהודים נמצא בבית עקד הכתבים במאסקווא נומר 6, ופתשנן הכתב בבית עקד כתבי בית פקודה עיר וויטעבסק. בשנת 1797 היה מספר בתי ישראל בעיר וויטעבסק 367, לפי עקד כל בתי תושבי העיר 1884 הוא 19, 6% מהם על אדמה קנין כספם 74. כל אדמת העיר 528, 872 קוסות סרבעות, מהם של יהודים 22, 496 או 3%.

נמצא בבית עקד הכתבים של בית המדידה (ציערסאנאווא) בוויטעבסק. בשנת 1808 היה מספר היהודים בעיר וויטעבסק: סוהרים 61 זכרים, 67 נקבות, עירונים 1236 ז. 1614 ג. ככל ערי הסמוז השייכים לפלך וויטעבסק: סוהרים 180 ז. עירונים 6585 ז. 7169 ג. ס"ח ככל פלך וויטעבסק 17677 נפש זכרים ונקבות. גוף הספפר נמצא בעקד הכתבים של בית שלמון הפלך (גוברנסקאיע פראווליעניע) ובכס"ע ידועות מוויטעבסק שנת 1865 גליון 39.

בספפר בני ישראל בעיר וויטעבסק ובכתבי הסלון בכפרים השייכים לה בשנת 1811 בהדש